

likovni notes

GRAFIKE MILENKA ŽARKOVIĆA

(Galerija likovnih umetnika Vojvodine, Novi Sad, maj, 1974)

Beogradski slikar i grafičar mlađe generacije, Milenko Žarković izložio je seriju grafika u boji (tehnikama akvatinte i bakropisa) u kojima veoma dosledno sprovodi karakterističnu, nostalgičnu nit (uostalom, zajedničku većini crnogorskih umetnika) vezanosti za ambijent kraja iz koga je poticao. Svet ovog grafičara, pre svega, onaj umetnički likovni, neodvojiv je od istorije naroda kome pripada, gde određena heroičnost legendi, tradicija i istorijskih činjenica ima konstantno značenje izuzetno ubedljivog trajanja.

Izloženi grafički listovi mogu se svrstati, sudeći prema motivima koji su predmet likovne analize i obrade, na dve prividno različite grupe. Tako, crnogorski pejzaž, viđen u dramatičnom kontrastu (koji nije oslobođen izvesne literarne osnove) dinamično postavljajući čvrstih oblika samo delimično smirenih sivom bojom (koja je primenjena i kao vizuelni, bojeni efekat ali i posve odgovarajući materijal), dominira kod manje grupe radova (**Obala, Boka, Predeo, Stari grad**). Međutim, i kod druge grupe grafika, naročito u ciklusu **Tragičan trenutak** i pojedinačnim listovima (**Arena, Ratnik, Egzekutor**) u kojima dominira figura, pejzaž je dato vidno mesto u smislu autentičnog ambijenta određenog događaja. U oba slučaja (podjednako u realizaciji predela i figura) umetnik primenjuje skoro identičnu koncepciju što doprinosi izvesnom jedinstvu celine ali i onemogućava potrebnu izdiferenciranost motiva.

Odbacujući metod deskripcije, Žarković se radije odlučuje (sasvim opravdano) za vid epskog pripovedanja spretno

načela savremenosti. Insistiranjem na nezavisnosti svake posebno materijalizovane površine, on ističe snagu detalja ne narušavajući vizuelnu snagu celine. Odnosi površina i oblika dati su u dramatičnom odnosu napretnih spojeva dok snažna linija dobija tačno određeno mesto isticanja dinamično izvedene konstrukcije.

MLADI NOVOSADSKI LIKOVNI UMETNICI

(Salon Tribine mladh, Novi Sad, maj, 1974)

Izložba mladih novosadskih umetnika predstavlja simpatičnu reviju talentovanih studenata beogradske Likovne akademije i tek diplomiranih učenika Više pedagoške škole. Organizovana isključivo da bi se publika upozнала sa radovima ovih mladih ljudi, ona, međutim, može već sada da ukaže na likovna opredeljenja svakog zastupljenog autora, ali i da bude najava za njihovo uvođenje na krug novosadskih likovnih umetnika.

Osam zastupljenih autora izložilo je, što je za novosadske prilike neuobičajeno, daleko veći broj grafika i crteža nego slika i skulptura. Činjenica da je baš grafici dato počasno mesto (reč je o kvalitetu izloženih listova) predstavlja značajan momenat koji može eventualno da znači da će mala porodica novosadskih grafičara dobiti uskoro još nekoliko talentovanih članova. Izložene slike i skulpture pokazuju prilično konvencionalno shvatanje likovne problematike bez one neophodne mladalačke želje za istraživanjem novih mogućnosti likovnog jezika.

Grafike **Branke Veselinović** pokazuju interesovanje za pojednostavljenje oblika i potenciranje elemenata strukture. **Branka Janković** teži naglašavanju deformisanih oblika ljudskog tela ističući fino osećanje za liniju. Samo jedna izložena skulptura **Franje Pekanovića** i jedna slika **Milana Vasiljića** (rađena u duhu enformela) ne dozvoljavaju da se o ovoj dvojici autora nešto određenije kaže. **Andreja Vasiljević** u svojim skulpturama teži stilizaciji oblika poštujući istovremeno materijal u kome radi, dok **Dušan Ognjanac** u izloženim slikama primenjuje veoma jednostavno tretiranje pejzaža, strogim diferenciranjem planova. Crteži i grafike **Rade Čupić** pokazuju već razvijeno osećanje za ritam linija i površina. Nesumnjivo najinteresantnije su grafike **Borisa Maksimovića** koji ispoljava već jasno opredeljenje i dobro savladanu grafičku tehniku što mu omogućava da u izloženim listovima postigne veoma ubedljivu igru dobro odmerenih i značajki raspoređenih oblika dovoljnih da uspostave ritam i potenciraju prostor.

SKULPTURE SLOBODANA MILOSAVLJEVIĆA

(Salon primenjenih umetnosti i dizajna Vojvodine, Novi Sad, maj, 1974)

Izložba mladog novosadskog vajara Slobodana Milosavljevića otvorena pod nazivom **Čovek i prostor** predstavlja prijatno iznenađenje i nesumnjivo doživljaj za iskrene poklonike skulpture. Umetnik je izložio dvadesetak radova, mahom dela prividno dekorativne skulpture (vareni metal) i plitkih reljefa (gips, drvo, bakar, bronza) u kojima, zavisno od materijala i tehnike, dosledno sprovodi dve relativno različite likovne zamisli.

Izloženi reljefi pokazuju nezavisnost od prihvaćenog materijala tako da su određene vrednosti lako uočljive bez obzira na karakter materijala. Insistiranje na jasnim i preglednim površinama, koje ne teže apsolutnoj izdiferenciranosti, odnosno autonomnosti posebnog, konkretnog značenja, uslovljava čvrstu kompozicionu celinu racionalno primenjenog sistema raspoređivanja masa diskretnog intervenisanja u onom smislu koji bi se

mogao očekivati s obzirom na mogućnosti isticanja svetlosnih efekata **Sloboda, Vesnici, Par**). Umesto potenciranja ritmičnih svojstava izvedenih oblika znatno veća pažnja poklonjena je ostvarivanju homogenosti celine, funkcionalnom odnosu uzročno povezanih masa i ubedljivom insistiranju, ne na fenomenu definisanja prostora (odnosno likovnog menjanja shodno mogućnostima vajarskih elemenata), koliko na oplemenjivanju već postojećih, funkcionalnih površina, što ovim reljefima omogućava da prevaziđu uske granice dekorativnog.

Većinu izloženih radova čine prostorno slobodni oblici koji svojim izgledom i karakterom jasno ukazuju na koncepciju koja predstavlja građenje čvrstih likovnih formi koje sa prostorom računaju ne samo kao prirodnom dimenzijom već i kao neophodnim likovnim elementom (**Ikar I, Pobednik**). Oni ukazuju, u granicama gde je osećanje likovnog takta posve vidno, na vešto komponovanje vertikala i horizontala, odnosno isticanje spoljašnje ravnoteže i stišane unutarnje dinamičke ritmova upotrebljenih oblika. Kod skulptura **Cvet, Cveće, Golub** potenciranje vrednosti upotrebljenog materijala i preuzimanje oblika koji su već ranije imali određenu, vanpikturalnu upotrebu, dobija u finalnoj realizaciji diskretno izvučenu lirsku notu.

SKULPTURE SLOBODANA BODULIĆA

(Galerija likovnih umetnika Vojvodine, Novi Sad, maj — jun, 1974)

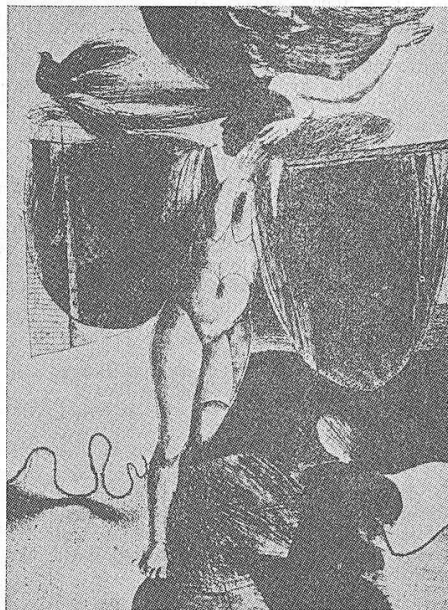
Najnovija interesovanja Slobodana Bodulića, pripadnika najmlađe generacije vojvodanskih vajara, pokazuju već vidno oslobađanje od »autoriteta materijala«, odnosno, njegovu ubedljivije korišćenje (sada je to gips) u smislu racionalnog saopštavanja određenih sadržaja. Osnovna literarna ideja umetnika, humana u svom osnovnom značenju glorfikacije porodične harmonije, dobija u realizovanim oblicima adekvatnu materijalizaciju poetičnog karaktera.

Shvatajući izložbu kao mogućnost, nikako formalnog, izlaganja radova već iznošenja određene likovno-emoativne vajarske celine, Bodulić ostvaruje zanimljivu koncepciju homogene izložbene postavke sa jasno usmerenom postavkom. Odluku da izloži samo sedam vajarskih radova koji se postupno nadovezuju, svojim sadržajem i formom, jedan na drugi, on sasvim jednostavnim i doslednim načinom tu svoju nameru i sprovodi.

Likovna ideja usaglašena je sa namerom oživljavanja određene sadržine, što se u pogledu vajarske realizacije ogleda u jednom procesu koji ide posve spontano od zatvaranja oblika nagog ženskog tela (**Bliznakinje**) preko diskretnog otvaranja (**Izvor**) do punog rascvetavanja forme raskošnih oblika tela (**Kupanje**). Svaki od ova tri ključna momenta ima svoju adekvatnu materijalizaciju koja se prvenstveno ogleda u negovanju određenog stepena zastupljenosti (gradacije) ritma.

U grupama, ritam oblika, ostvaren igrom svetlosti i odnosima pojedinih delova tela, ima приметnu dinamičnost izraženu kroz grč savijenog tela (što je pre simbol sreće nego bola) da bi se ostvareni ritam istovremeno preneo sa tela na čitavu grupu, a sa nje i na sam prostor u kome egzistira. Međutim, već u pojedinačnim figurama, koje prati i određeno otvaranje oblika (što se ne ogleda samo u stavu), fina linija oblika tela, meka i putena, postaje znatno umerenija. Ta smirenost spoljnog izgleda (znači, figura nije lišena unutarnje dinamičke) kod nage ženske figure (**Kupanje**) prerasta u velikoj kompoziciji (**Porodica**) u određenu sadržajnu finalnost čitavog prethodnog čina. Uzdržanost ove kompozicije odražava svojim statičnim položajem i stavom onaj neophodni unutarnji mir izvedenih figura.

Miloš Arsić

p. jakelić »letok